

Akciju sabiedrība „Latvijas elektriskie tīkli”

Uzņ. reģ. Nr. 40103379313

Dārziema iela 86, Rīga, LV-1073, Latvija

Tālr. (+371) 67725509, fakss (+371) 67725211, let@latvenergo.lv

Rīgā

Datumu skatīt dokumenta paraksta laika zīmogā.

Reģistrācijas numuru skatīt pievienotajā failā

Registrācijas_numurs

Sabiedrisko pakalpojumu

regulēšanas komisijai

Ūnijas iela 45

Rīga, LV-1039

Par precizēto konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā

AS "Latvijas elektriskie tīkli" ir iepazinies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) 2019. gada 18. jūlija precizēto un papildināto konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā (turpmāk – metodika).

AS "Latvijas elektriskie tīkli" vēlas uzsvērt, ka ir būtiski nodrošināt, lai regulēto pakalpojumu tarīfos iekļaujamā kapitāla atdeves likme atbilst finanšu tirgus novērtējumam, kas ietver valsts un nozares riskus, un tā tiek noteikta un piemērota atbilstoši labākai praksei. Lai pārliecinātos par kapitāla atdeves likmes atbilstību regulēto pakalpojumu nozares specifikai citās Eiropas Savienības (ES) valstīs, uzskatām, ka regulatoram būtiski ir veikt salīdzinājumu ar citu valstu (īpaši Latvijai pielīdzināmās Austrumeiropas un Centrāleiropas valstīs) noteiktajām regulēto pakalpojumu nozarēs piemērojamām nominālajām un reālajām kapitāla atdeves likmēm, un šāda pētījuma nepieciešamību paredzēt ar metodikā un ar to iepazīstinot iesaistītos komersantus.

Regulēto pakalpojumu tarīfos iekļaujamai kapitāla atdeves likmei jāatbilst aktuālam finanšu tirgus novērtējumam. Kapitāla atdeves likmes atbilstību tirgus situācijai katru gadu, līdz ar gada pārskata sagatavošanu, pārbauda neatkarīgs revidents. Ja regulēto pakalpojumu tarīfos iekļaujamā kapitāla atdeve būtiski atšķiras no finanšu ekspertu, tai skaitā neatkarīgu revidentu vērtējuma, tiek radīta būtiska negatīva ietekme uz uzņēmuma darbību un finanšu rezultātiem - tiek ierobežota uzņēmuma spēja piesaistīt kapitālu uzņēmuma attīstībai, apdraudēti turpmākie kapitālieguldījumi, jo sagaidāmā atdeve no tiem nesedz ieguldītā kapitāla izmaksas, var veidoties aktīvu bilances vērtības norakstīšanas risks. Neatbilstoši noteikta kapitāla atdeves likme var negatīvi ietekmēt uzņēmuma aktīvu vērtību. AS "Latvijas elektriskie tīkli" ir pārvades sistēmas aktīvu īpašnieks un atbilstoši "Elektroenerģijas tirgus likuma" prasībām finansē ieguldījumus pārvades sistēmā, par kuriem lemj pārvades operators AS "Augstsprieguma tīkls" un apstiprina SPRK. Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumam noteikto kapitāla atdeves likmi (wacc) piemēro arī ikgadējā nomas maksas aprēķinam. Papildus arī jāņem vērā, ka dēļ neatbilstoši noteiktām atgūstamām kapitāla izmaksām, kas rezultējas izbūvēto aktīvu vērtības norakstīšanā zem to aizvietošanas vērtības, tiek samazināts arī ikgadējais pamatlīdzekļu nolietojums, kas atbilstoši metodikai iekļaujams tarīfos un primāri tiek izmantots kā finansējums pamatlīdzekļu atjaunošanai. Līdz ar to pakalpojuma cenā iekļaujamais nolietojums var nebūt pietiekams, lai nodrošinātu regulāru

aktīvu atjaunošanu sistēmas ilgtspējīgas un drošas darbības nodrošināšanai.

Konsultatīvā dokumentā tiek piedāvātās divas pieejas (diferencēta vidējās svērtās kapitāla atdeves likmes piemērošana vai vienas vidējās svērtās kapitāla atdeves likmes piemērošana komersantam/nozarei.), kā turpmāk regulētiem komersantiem, piemērot kapitāla atdeves likmi. Pirmā metode nevar tikt ieviesta bez papildus speciālas uzskaites veidošanas, kas ir neefektīva gan no izmaksu viedokļa, gan ņemot vērā, ka šāda pieeja neatbilst Starptautisko finanšu pārskatu standartiem. Vēršam uzmanību, ka saskaņā ar grāmatvedības politiku, ilgtermiņa aktīvi tiek uzrādīti sākotnējā vērtībā vai pārvērtēšanas vērtībā, atskaitot uzkrāto nolietojumu un uzkrāto vērtības samazinājumu. Aktīvu pārvērtēšana tiek veikta ar pietiekamu regularitāti, bet ne retāk kā reizi piecos gados, lai nodrošinātu, ka pārvērtēšanai pakļauto aktīvu uzskaites vērtība būtiski neatšķiras no vērtības, kāda tiktu noteikta, novērtējot tos patiesajā vērtībā.

Savukārt, izmantojot piedāvāto vienkāršoto pieeju (piemērojot reālo likmi visiem aktīviem), komersants, ņemot vērā, ka lielākā daļa ieguldījumi tiek veikti kā drošības ieguldījumi, gan veicot rekonstrukcijas esošajiem aktīviem, kas kopumā maina vērtību jau iepriekš uzskaitītam aktīviem, lai gan tie ir jauni ieguldījumi, komersants par veikto ieguldījumu negūst nominālo kapitāla atdeves likmes daļu. Uzskatām par nepieņemamu SPRK priekšlikumu, ka atsevišķiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem tiek piemērota kapitāla atdeves likme tikai reālā izteiksmē gan uz pārvērtētiem, gan nepārvērtētiem aktīviem. Tas ir pretrunā ar vispārējiem kapitāla atdeves noteikšanas un piemērošanas principiem.

Lai izvairītos no strauja tarifa pieauguma laika posmā no 2012. līdz 2016. gadam pamatotas nomas maksas kapitāla atdeves aprēķinā iekļaujamo RAB vērtību noteica atbilstoši finanšu uzskaites vērtībai, kas samazināta par ieguldījuma rezultātā radušos sistēmas īpašnieka aktīvu vērtības pieaugumu. Attiecīgo RAB vērtības pieaugumu (208 605 846 EUR) pamatotas nomas maksas kapitāla atdeves aprēķinā iekļāva vienmērīgi un pakāpeniski līdz 2016.gadam. (2011. gada 26. oktobra “Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika” 90 punkts).

Lai nodrošinātu, ka regulēto pakalpojumu tarifos iekļaujamā reālā un nominālā kapitāla atdeves likme atbilst tirgus principiem, un novērstu regulēto aktīvu vērtības samazinājumu riskus un zaudējumu veidošanos sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, piedāvājam sekojošas izmaiņas metodikā:

- paredzēt kombinēto metodi kapitāla atdeves likmes noteikšanai:
 - Ilgtermiņa ieguldījumu vērtībai, izslēdzot pārvērtēšanas rezervi, (iegādes vērtībai) noteikt kapitāla atdeves likmi nominālajā izteiksmē;
 - Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezervei (vērtības pieaugumam) noteikt kapitāla atdeves likmi reālajā izteiksmē;
- Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika paredz kapitāla atdeves likmes aprēķinā iekļaujamo bezriskā likmi un aizņemtā kapitāla atdeves likmi novērtēt 10 gadu periodā, tomēr šo periodu sākot skaitīt no 2014. gada 1. janvāra, tādējādi efektīvi iekļaujot datus tikai par pēdējiem 5 gadiem. Izmantojot tikai pēdējo 5 gadu datus, kapitāla atdeves likmes aprēķinā tiek iekļautas šī brīža negatīvas reālās valsts obligāciju ienesīguma likmes (inflācija pārsniedz bezriskā ienesīgumu), kas ilgtermiņā nav ekonomiski pamatotas. Netiek ņemts vērā ekonomikas attīstības cikliskums. Ņemot vērā, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji veic ilgtermiņa investīcijas aktīvos, kas tiek lietoti un to vērtība atgūta turpmākos 20-50 gados, arī kapitāla atdeves likmes aprēķinā ir jābūt balstītam uz ilgtermiņa kapitāla izmaksām, jeb tas būtu atbilstoši, ja tiktu izmantots metodikā paredzētais 10 gadu termiņš vai garāks, tādējādi ietverot vidējos datus no ekonomikas cikliskās attīstības.
- Nozares labā prakse un starptautiski atzīti finanšu eksperti uzsver par nepieciešamību pašu kapitāla atdeves likmes aprēķinā iekļaut arī uzņēmuma izmēra riska prēmiju, kas ir piemērojama

visiem uzņēmumiem atkarībā no to lieluma. SPRK piedāvātā pieeja uzņēmuma izmēra riska prēmiju piemērot tikai Latvijas mērogiem maziem uzņēmumiem nav atbilstoša starptautiski atzītai praksei. SPRK noteiktajā kapitāla atdeves likmes aprēķinā tiek izmantoti finanšu dati no citiem ES valstu regulētajiem tirgiem (beta koeficients, uzņēmuma riska prēmija), kas efektīvi atspoguļo nozares kopējos riskus, bet netiek ņemts vērā, ka Latvijas tirgus ir viens no mazākajiem ES, līdz ar to arī ar ievērojami augstākiem riskiem. Uzņēmuma lieluma prēmijas iekļaušanu kapitāla atdeves likmē atbalsta tāds starptautiski atzīts konsultācijas uzņēmums kā *Duff & Phelps*, kā arī pētnieki Dr. Šanons Prats, Prof. Aswath Damodaran u.c.

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Valdes priekšsēdētāja

Vita Andersone

Gundega Možeika 67725571